

Podklad k diskusi' o budúcnosti hornej Nitry

Ako organizácia, ktorá sa dlhodobo zaoberá možnosťami rozvoja decentralizovanej nízkouhlíkovej energetiky máme záujem pomôcť pri hľadaní udržateľnej alternatívy k ťažbe hnedého uhlia v regióne hornej Nitry.

Na základe skúseností z iných regiónov a krajín sme presvedčení, že:

- Moderné rozvojové programy, ktoré vytvoria nové pracovné príležitosti a naštartujú nové ekonomické aktivity v regióne musia ísť ruka v ruku s útlmom hnedouhoľného programu;
- Nezamestnanosť je na historicky najnižšej úrovni a spolu s nedostatkom kvalifikovaných pracovných síl v SR prináša príležitosti pre ciele programy rekvalifikácie a ekonomickej diverzifikácie;
- Útlm hnedouhoľného baníctva a spaľovania uhlia je vzhľadom na ich ekonomické, sociálne, klimatické, zdravotné a environmentálne dôsledky len otázkou času (v rozvinutých krajinách sa uzatvárajú uhoľné bane aj uhoľné elektrárne a dlhodobo klesá zamestnanosť v tomto sektore);
- Zapojenie odborov a miestnych a (medzi)národných aktérov a expertov z rôznych oblastí je kľúčové pre úspešnú spravodlivú transformáciu;
- Je lepšie pripraviť plán na mieru regiónu ako len následne riešiť problémy;
- Správne využité fondy EÚ môžu vytvoriť pracovné miesta;
- Je možné stavať na skúsenostiach z Českej republiky, Nemecka a iných krajín;

Spravodlivá transformácia je rozvojový model založený na verejných politikách, ktoré sú navrhnuté na regionálnej úrovni, a majú za cieľ vytvoriť predpoklady pre spravodlivé mzdy a slušný život pre všetkých pracovníkov, pracovníčky a komunity ovplyvnené opatreniami zameranými na zníženie znečistenia.¹

Ako prvý krok navrhujeme otvorenú diskusi' o rozvojových perspektívach hornej Nitry. Do takejto diskusie ponúkame nasledujúce témy:

Základná charakteristika regiónu

Okres Prievidza patrí do regiónu hornej Nitry a je súčasťou Trenčianskeho samosprávneho kraja. V okrese Prievidza žije 135 750 obyvateľov a miera evidovanej nezamestnanosť bola 6,11 % (máj 2017) v porovnaní s 11,14% (máj 2015). V Hornonitrianskych baniach Prievidza (HBP) pracuje v priemere 3 486 osôb² vrátane približne 75 rumunských baníkov.³ Z toho približne 800 ľudí pracuje v iných činnostiach, napr. pestovanie paradajok, chov sumčekov a pod.⁴ Priemerný zárobok v HBP je 890 eur/mesiac.⁵ Podľa HBP je na ťažbu uhlia naviazaných až 11 tisíc pracovných miest. Podľa iných zdrojov však bane ohrozujú napríklad deväťstoročnú tradíciu kúpeľov Bojnice a tým aj 300 až 1000 pracovných miest.^{6 7}

Podľa Ministerstva hospodárstva SR je alternatívou pre zamestnancov baní i príchod nových investorov a pracovných príležitostí na primerane ohodnotenú prácu.⁸ Ale model rozvoja prostredníctvom priamych zahraničných investícií je kontroverzný a Slovensko ako jedna z najotvorenejších⁹ ekonomík EÚ je veľmi zraniteľné výkyvmi trhov. Nedáva to tiež dostatok priestoru pre rozhodovanie miestnych obyvateľov o ich vlastnej budúcnosti.

Riziká neoprávnenej štátnej pomoci v rámci dotácií

Elektrická energia z domáceho uhlia je podporovaná prostredníctvom tarify za prevádzkovanie systému na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 381/2013.¹⁰ Nariadenie Ministerstva hospodárstva SR (MH SR) z roku 2015, ktoré bolo vydané bez širšej odbornej a politickej diskusie na neobvykle dlhé obdobie: 14 rokov namiesto jedného až dvoch rokov ako tomu bolo v predchádzajúcich rokoch, ukladá povinnosť vyrábať elektrinu z domáceho uhlia od roku 2017 až do roku 2030 v objeme 1584 GWh ročne.^{11 12} Úrad pre reguláciu sieťových odvetví stanovil pevnú cenu pre Slovenské elektrárne (SE) na 95,4 milióna eur ročne za výrobu 1584 GWh elektrickej energie z domáceho uhlia do roku 2021.¹³

Mimovládna organizácia Európsky inštitút pre ochranu spotrebiteľa a právny štát podala v septembri 2016 podnet na Európsku komisiu (EK) vo veci poskytnutia nelegálnej nepriamej štátnej pomoci pre Hornonitrianske bane Prievidza (HBP) cez SE. „Kompenzácia nákladov pri využití mechanizmu všeobecného hospodárskeho záujmu totiž podľa európskej judikatúry nesmie prevyšovať nevyhnutnú úroveň zodpovedajúcich nákladov a má byť výsledkom objektívnej analýzy.“¹⁴ O tejto veci vedie Európska komisia konanie o posúdenie prípadnej nedovolennej štátnej pomoci pod č. SA.38372, pričom vydanie rozhodnutia sa očakáva do konca roku 2017.

Postavenie odborových zväzov a iných aktérov

Európska konfederácia odborových zväzov (ETUC) vo svojej publikácii¹⁵ dospela k tomu, že potrebujeme regionálne stratégie pre spravodlivú transformáciu na nízkouhlíkový priemysel, zrýchliť zavádzanie prelomových technológií, zapájanie odborov a zamestnávateľov a investície do rozvoja zručností a zvyšovanie miestnej podpory pre dekarbonizáciu.

Stanley foundation vo svojej správe¹⁶ uvádza, že je potrebné pre každý región pripraviť na mieru šitý prístup, spolupracovať s rôznymi aktérmi a mimovládnyimi organizáciami na tvorbe politik a že skutočná voľba nie je v tom či prácu alebo životné prostredie, ale či oboje alebo ani jedno.

Diskusia o budúcnosti hornej Nitry

Úrad vlády Slovenskej republiky zorganizoval v júli 2017 diskusiu s predstaviteľ(ka)mi HBP, EK, príslušných ministerstiev a samosprávneho kraja. Primátorka Prievidze zorganizovala okrúhly stôl o budúcnosti hornej Nitry v septembri 2017.¹⁷ Viacerí aktéri na ňom žiadali o možnosť zapojiť sa do rozhodovania o osude ich regiónu. Miestni zamestnávatelia zas prezentovali nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily ako aj potrebu údajov o pracovníkoch a praktovníkoch, ktorí sa útlmom baníctva uvoľnia. V októbri sa tiež uskutočnila diskusia o Spravodlivej transformácii na Zastúpení EK na Slovensku.¹⁸

Vyhlasenia ministra hospodárstva

Podľa ministra hospodárstva Petra Žigu „útlm baníctva je na Slovensku neodvratiteľný“¹⁹ a je pripravený diskutovať aj o tom, že by sa uhlie prestalo dotovať cez ceny elektriny prípadne skôr než v roku 2030, napríklad v roku 2025.²⁰ „Nevylučujem, že táto debata príde na stôl.“ Žiga podmieňuje takéto úvahy tým, že treba mať *„jasnú cestovnú mapu, aby sme vedeli povedať, že ak áno, tak akým spôsobom a kedy“* takúto zmenu uskutočniť.²¹ *„Môžeme povedať: Hornonitrianske bane... keď to zavriete do roku 2025 alebo 2021, môžete čerpať také peniaze, také*

*fondy, také granty, tu zamestnať ľudí. Je tam viacero možností, nehovorím, že nejaké konkrétne, ale už sa tým zaoberáme,*²²

Cezhraničné posudzovanie vplyvov 12. ťažobného poľa

Po kontroverznom prvom pokuse o posudzovanie vplyvov na životné prostredie, prebieha nové prejednávanie návrhu projektu „Exploatacia uhlia v 12. ťažobnom poli DP Nováky I“.²³ HBP plánujú ťažiť 5-9 miliónov ton hnedého uhlia od roku 2023 až 2034 s tým, že otvorenie poľa, vrátane prekládky rieky Nitra, by stálo 27 až 30 miliónov Eur. Maďarské ministerstvo životného prostredia sa zapojilo do cezhraničného posudzovania vplyvov tejto aktivity a rumunské požiadalo o viac informácií. Na základe Rámcovej smernice EÚ o vode sa má Slovensko povinnosť vyhnúť povoleniu akejkoľvek aktivity, ktorá by mohla zhoršiť stav rieky Nitra, najmä ak by bolo toto povolenie udelené pred rokom 2021.^{24 25} Navyše Kúpele Bojnice tvrdia, že môže podkopať ich deväťstoročnú tradíciu a ohroziť tak ich fungovanie s približne 300 súčasnými a potenciálom pre 1000 pracovných miest.^{26 27}

Elektrárne Nováky a „prevádzkový pokus“

SE dlhodobo zdôrazňujú, že prevádzka elektrárne Nováky je pre nich nerentabilná a fungujú len z dôvodu rozhodnutia vlády, ktorá ich zaviazala k výrobe a tiež poskytovaniu podporných služieb.²⁸ Novácka elektráreň je podľa SE napriek vynaloženým investíciám morálne zastaraná, čím sa zvyšuje jej poruchovosť. Spoločnosť predpokladá, že to bude spôsobovať čoraz dlhšie odstávky na opravy a údržbu, čo spôsobí pokles plánovanej dodávky elektriny. Po roku 2021 preto SE z dôvodu technického dožitia elektrárne nepočítajú s jej ďalšou prevádzkou.^{29 30} HBP začalo od 7. Novembra 2016 kvôli poruchovosti elektrárne spaľovať uhlie v rámci tzv. „prevádzkového pokusu“ v odstavenom treťom bloku, ktorý nespĺňa emisné normy EÚ.³¹ V januári 2017 SE požiadali HBP o bezodkladné zastavenie prevádzkového testovania v treťom bloku kvôli zhoršenej kvalite ovzdušia.³² HBP ho ukončili 28. februára 2017. Aj napriek tomu, že HBP takto spálili 200 000 ton hnedého uhlia, v roku 2016 sa SE a HBP nepodarilo vyprodukovať množstvo elektrickej energie zadané nariadením od MH SR.³³ Minister životného prostredia listom informoval primátora Partizánskeho, že dosiahnutá úroveň emisií oxidu siričitého počas „prevádzkového pokusu“ prekračovala úroveň emisného limitu desaťnásobne.³⁴

Navyše HBP má projekty na nahradenie približne 96 MW tepelného výkonu spaľovňou komunálneho odpadu, ktorá by spaľovala až 60 000 ton komunálneho odpadu samostatne alebo spolu s uhlím.³⁵ Toto by podkopalo snahy Slovenska dosiahnuť ciele EÚ v oblasti recyklácie, pretože Slovensko recyklovalo len 14,9 percenta komunálneho odpadu v roku 2015³⁶. Navyše ďalšia spaľovňa môže mať významné negatívne dopady na kvalitu ovzdušia.

Cena elektriny na Slovensku

EK konštatovala, že Slovensko má najvyšší podiel (14.5% v roku 2014) energetických nákladov domácností zo všetkých členských krajín EÚ.³⁷ Podpora hnedého uhlia je jednou zo zložiek ceny elektriny ako je popísané vyššie.

Skúsenosti z iných krajín

Česká republika prijala strategický rámec hospodárskej reštrukturalizácie krajov³⁸ a pracuje na súvisiacich akčných plánoch. Príklady z Veľkej Británie, Francúzska,

Španielska, Nemecka a iných krajín³⁹ ukazujú, že pri neúčasti odborov prišlo k sociálnym konfliktom, nezamestnanosti a odlivu obyvateľstva. Skúsenosti z nemeckej energetickej transformácie poukazujú na potrebu prijať férovú politiku spravodlivej transformácie, ktorá zabezpečí, že opustenie energetiky na báze fosílnych zdrojov nezanechá za sebou porazených, najmä komunity a pracujúcich v tomto sektore.⁴⁰ Občania a komunity zohrali a aj stále hrajú významnú rolu v nemeckej energetickej transformácii. V roku 2012 vlastnili 47 percent celkového inštalovaného výkonu OZE v Nemecku. Decentralizovaná, udržateľná a občanmi iniciovaná výroba energie zvyšuje odolnosť voči výpadkom elektriny a energetickej chudobe, zlepšuje kvalitu ovzdušia, vody a pôdy a umožňuje občanom generovať príjmy z výroby a distribúcie miestnej energie.

Finančná podpora pre priemyselné regióny

Fondy EÚ sú kľúčové pre rekvalifikáciu a ekonomickú diverzifikáciu. EK uvádza, že región môže pre svoj rozvoj tiež využiť Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii za určitých podmienok ako napríklad strata viac ako 500 pracovných miest v konkrétnej firme, sektore alebo regióne v dôsledku veľkých štrukturálnych zmien vo svetovom obchode zapríčinených globalizáciou.⁴¹

Ťažba uhlia a klimatické ciele EÚ

EK poukázala aj na environmentálne škodlivú podporu výroby elektriny z domáceho uhlia na Slovensku vo svojej Správe o európskom semestri.⁴² Závod Elektrárne Nováky je druhým najväčším emitentom podľa objemu vypustených emisií oxidu uhličitého.⁴³ Utlmenie ťažby by znížilo emisie CO₂ o 5 percent a prispelo tak k dosiahnutiu klimatických a energetických cieľov pre rok 2030.

Zdravotné dôsledky

Inštitút environmentálnej politiky MŽP SR a Útvar hodnoty za peniaze MF SR konštatujú v revízii výdavkov na životné prostredie z júla 2017⁴⁴, že postupné utlmenie výroby elektriny z uhlia prinesie zdravotné benefity vo výške 500 mil. eur ročne a nižšie výdavky pre odberateľov elektriny o 100 mil. eur ročne. Z monitorovaných priemyselných firiem elektrárne v Novákoch spaľujúce domáce hnedé uhlie produkujú až 72 % oxidu siričitého a 8 % prachových častíc.

HBP je viacmenej jediná firma ťažiacca uhlie a lignit na Slovensku a táto jej ekonomická aktivita mala najvyšší počet novopriznaných chorôb z povolania podľa divízií klasifikácie ekonomických činností za posledné 3 roky (2014 - 2016) spolu ako aj za jednotlivé roky 2015 (37 prípadov) a 2016 (38 prípadov).⁴⁵

Štúdia v prestížnom lekárskom časopise The Lancet⁴⁶ konštatuje, že výroba 1584 GWh elektriny z hnedého uhlia, má vo všeobecnosti ročne za následok približne 51 úmrtí, 472 závažných ochorení a 27 998 ľahkých ochorení.⁴⁷ Údaje sú relevantné pre Európu, čiže nie pre nejakú provinciu s minimálnymi ekologickými štandardmi a vysokou hustotou zaľudnenia.⁴⁸

Spracoval: Juraj Melichár v auguste 2017, aktualizácia december 2017
Odborná spolupráca: Juraj Zamkovský, Alexandru Mustata, Pippa Gallop, David Hoffman

Priatel'ia Zeme-CEPA ďakujú za finančnú podporu od Európskej únie. Za obsah tejto publikácie zodpovedajú Priatel'ia Zeme-CEPA. V žiadnom prípade nereprezentuje oficiálne stanovisko Európskej únie.

1 <https://bankwatch.org/news-media/blog/making-coal-phase-out-fair-workers-unions-companies-and-environmentalists-discuss-ju>

2 "Finančné Správy." Hornonitrianske Bane Prievidza, A.s. Hornonitrianske Bane Prievidza, a.s., Web. 20 Mar. 2017. <<http://www.hbp.sk/index.php/sk/spolocnost/financne-spravy>>.

3 "Tlačové Správy 2016." *Hornonitrianske Bane Prievidza, A.s.* Web. <http://www.hbp.sk/index.php/home/tlacovy_servis/spravy2016#rumuni>.

4 <https://www.youtube.com/watch?v=kPjRpl8MxJk>

5 "Finančné Správy." Hornonitrianske Bane Prievidza, A.s. Hornonitrianske Bane Prievidza, a.s., Web. 20 Mar. 2017. <<http://www.hbp.sk/index.php/sk/spolocnost/financne-spravy>>.

6 <https://www.enviroportal.sk/eia/dokument/253574>

7 Boronkayová, Felícia. "Spôsobí Plánovaná ťažba Uhlia Katastrofu? Bojnická Liečivá Voda Vraj Môže Zmiznúť v Novej Bani!" *Život.sk*. N.p., 27 Feb. 2017. Web. 10 Mar. 2017. <<http://zivot.cas.sk/clanok/35351/sposobi-planovana-tazba-uhlia-katastrofu-bojnicka-lieciva-voda-moze-zmiznut-v-novej-bani>>.

8 "Ministerstvo Hospodárstva Podporuje Príchod Investorov Na Hornú Nitru." <<http://www.dobrenoviny.sk/c/101533/ministerstvo-hospodarstva-podporuje-prichod-investorov-na-hornu-nitru>>.

9 <http://ec.europa.eu/eurostat/web/economic-globalisation-indicators/indicators/complete-set-of-indicators>

10 Analýza Sociálno-ekonomickej Situácie Trenčianskeho Samosprávneho Kraja a Návrhy Na Zlepšenie v Sociálnej a Hospodárskej Oblasťi. Rokovanie Vlády Slovenskej Republiky. Web. Oct. 2013. <<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=22958>>.

11 "Rozhodnutie č. 23/2015 Ministerstva Hospodárstva Slovenskej Republiky." 2 Sept. 2015. <<http://www.economy.gov.sk/uploads/files/hDYurwt5.pdf>>.

12 "Baníci Sa Majú Dotovať Až Do Roku 2030." 25 Sept. 2015. Web. <<http://energia.sk/dolezite/elektrina-a-elektromobilita/banici-sa-maju-dotovat-az-do-roku-2030/17743/>>.

13 "Rozhodnutie č.68/2017/E." Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (2016) <<https://www.seas.sk/data/file/60/0068-2017-e.pdf>>.

14 "Brusel Rieši Sťažnosť Mimovládky Na Dotovanie Slovenského Uhlia." *Energia.sk*. Web. <<http://energia.sk/dolezite/elektrina-a-elektromobilita/brusel-riesi-staznost-mimovladky-na-dotovanie-domaceho-uhlia/22741/>>.

15 "ETUC Project Industrial Regions and Climate Policies: Towards a Just Transition." European Trade Union Confederation, 3 Oct. 2016. <https://www.etuc.org/publications/etuc-project-industrial-regions-and-climate-policies-towards-just-transition#.V_JUNeCLTcs>.

16 Rosemberg, Anabella. "Strengthening Just Transition Policies in International Climate Governance." *Policy Analysis Brief* (2017). Apr. 2017. <<https://www.stanleyfoundation.org/publications/pab/RosembergPABStrengtheningJustTransition417.pdf>>.

17 <http://www.prievidza.sk/spravodajstvo/horna-nitra-je-zivotaschopny-region/>

18 <https://euractiv.sk/clanky/energetika/transformacia-hornej-nitry-bane-nechystaju-rychle-ukoncenie-tazby-video/>

19 Toma, Branislav. "Uhoľné Bane Bez Dotácií Neprežijú." 6 May 2016. Web. <<https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/392251-uholne-bane-bez-dotacii-nepreziju/>>.

- ²⁰ "Minister Biznisu: Vôbec Sa Tu Nepodniká Ťažko." Interview. Trend 6 July 2017: 24-29. Web. <https://dennikn.sk/minuta/720455/>
- ²¹ <https://dennikn.sk/minuta/720455/>
- ²² "Ako Zatvoriť Dotované Bane? Máme EÚ Fondy, Hovorí Žiga." Trend, 6 July 2017. Web. <https://www.etrend.sk/ekonomika/ako-zatvorit-dotovane-bane-mame-eu-fondy-hovori-minister-ziga.html>.
- ²³ <https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/exploatacia-uhlia-v-12-tazobnom-poli-dp-novaky-i>
- ²⁴ <http://www.energia.sk/spravodajstvo/elektrina-a-elektromobilita/ekologovia-ziadaju-cezhranicne-posudenie-vplyvov-rozsirenia-tazby-hnedeho-uhlia/25108/?infoservis=1872>
- ²⁵ <http://www.energia.sk/dolezite/zemny-plyn-a-ropa/statny-tajomnik-mzp-o-rozsireni-tazby-uhlia-sa-rozhodne-do-4-mesiacov/25121/?infoservis=1874>
- ²⁶ <https://www.enviroportal.sk/eia/dokument/253574>
- ²⁷ Boronkayová, Felícia. "Spôsobí Plánovaná Ťažba Uhlia Katastrofu? Bojnická Liečivá Voda Vraj Môže Zmiznúť v Novej Bani!" *Život.sk*. N.p., 27 Feb. 2017. Web. 10 Mar. 2017. <http://zivot.cas.sk/clanok/35351/sposobi-planovana-tazba-uhlia-katastrofu-bojnicka-lieciva-voda-moze-zmiznut-v-novej-bani>.
- ²⁸ <http://www.energia.sk/dolezite/zemny-plyn-a-ropa/statny-tajomnik-mzp-o-rozsireni-tazby-uhlia-sa-rozhodne-do-4-mesiacov/25121/?infoservis=1874>
- ²⁹ "Rezort Hospodárstva Presadzuje Udržanie Výroby v Elektrárni Nováky." N.p., Sept. 2016. Web. 30 May 2017. <https://nasaprievidza.sme.sk/c/20286051/rezort-hospodarstva-presadzuje-udrzanie-vyroby-v-elektrarni-novaky.html#ixzz4iYROHjgt>.
- ³⁰ "Ako Zatvoriť Dotované Bane? Máme EÚ Fondy, Hovorí Žiga." Trend, 6 July 2017. Web. <https://www.etrend.sk/ekonomika/ako-zatvorit-dotovane-bane-mame-eu-fondy-hovori-minister-ziga.html>.
- ³¹ "Region 10 - Prevádzkový Pokus Na 3. Bloku Elektrárne Nováky Vo Všetkých Súvislostiach." *YouTube*. Televízia Prievidza, 20 Mar. 2017. Web. 23 Mar. 2017. <https://www.youtube.com/watch?v=i2M4XnQyg6g&t=7s>.
- ³² "Elektrárne Požiadali O Ukončenie Testovania Bloku v Novákoch." Web. <http://www.teraz.sk/ekonomika/se-poziadali-o-ukoncenie-testovania-n/240471-clanok.html>.
- ³³ "Uhoľné Nováky Vlní Nesplnili Predpísaný Objem Dodávky Elektriny." Feb. 2017. <http://energia.sk/dolezite/elektrina-a-elektromobilita/uholne-novaky-vlani-nesplnili-predpisany-objem-dodavky-elektriny/22751/>.
- ³⁴ <http://www.energia.sk/spravodajstvo/elektrina-a-elektromobilita/oxidysiry-pri-prevadzkovom-pokuse-na-eno3-mali-prekracovat-emisne-limity/24046/?infoservis=1784>
- ³⁵ <http://www.energia.sk/dolezite/zemny-plyn-a-ropa/pojde-uhlie-z-hornej-nitry-do-vojan-ci-noveho-fluidneho-kotla-v-novakoch/23908/?infoservis=1774>
- ³⁶ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/waste/main-tables>
- ³⁷ "Energy Prices and Costs in Europe." *EUR-Lex*. European Commission, 30 Nov. 2016. Web. 17 Mar. 2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1485940837646&uri=CELEX%3A52016DC0769>.
- ³⁸ "Strategický Rámec Hospodárskej Restrukturalizácie Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského Kraja." Ministerstvo Pro Místní Rozvoj ČR, 9 Jan. 2017. Web. <https://www.databaze-strategie.cz/cz/mmr/strategie/strategicky-ramec-hospodarske-restrukturalizace-usteckeho-moravskoslezskeho-a-karlovarskeho-kraje?typ=download>.
- ³⁹ Beyond Coal: Sustainable Alternatives for the Future of Coalfield Regions. p.6, 2016. Greenpeace. Web. 26 Apr. 2017. http://www.greenpeace.org/espana/Global/espana/2016/report/cambio-climatico/BeyondCoal_Duplex.pdf.
- ⁴⁰ Schwartzkopf, Julian, Sabrina Schulz, Igor Faylor, and Alexandra Goritz. "Nemecká Energetická Transformácia (Energiewende): Príležitosti a Výzvy." *Energoportal*. E3G, Web. 26 Apr. 2017. <http://www.energoportal.org/77-priklady-dobrej-praxe/400-nemecka-energeticka-transformacia-energiewende-prilezitosti-a-vyzvy>.
- ⁴¹ "Ako Zatvoriť Dotované Bane? Máme EÚ Fondy, Hovorí Žiga." Trend, 6 July 2017. Web. <https://www.etrend.sk/ekonomika/ako-zatvorit-dotovane-bane-mame-eu-fondy-hovori-minister-ziga.html>.
- ⁴² European Semester: Country Report – Slovakia (2017): European Commission. p.18. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-slovakia-en_0.pdf.
- ⁴³ "Union Registry." *Climate Action*. European Commission, 16 Feb. 2017. Web. 14 June 2017. https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/registry_en#tab-0-1.

---

⁴⁴ "Revízia Výdavkov Na Životné Prostredie." *Ministerstvo životného Prostredia Slovenskej Republiky*. Inštitút Environmentálnej Politiky MŽP SR, Útvar Hodnoty Za Peniaze MF SR, July 2017. Web. 10 July 2017. <<http://www.minzp.sk/iep/publikacie/revizia-vydavkov/>>.

⁴⁵ "Choroby Z Povolania Alebo Ohrozenia Chorobou Z Povolania v SR." Národné Centrum Zdravotníckych Informácií. Web. <<http://www.nczisk.sk/Pages/default.aspx>>.

⁴⁶ Jánoš, Marián. "Dotácie Do Alobalu Usmrtia Vyše 50 Ľudí Ročne." 09 Oct. 2016. Web. 14 June 2017. <<https://dennikn.sk/blog/dotacie-do-alobalu-usmrtia-vyse-50-ludi-rocne/>>.

⁴⁷ Markandya, Anil, and Paul Wilkinson. "Electricity Generation and Health." *The Lancet*, 13 Sept. 2007. p.981 <[http://thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(07\)61253-7/abstract](http://thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(07)61253-7/abstract)>.

⁴⁸ Jánoš, Marián. "Dotácie Do Alobalu Usmrtia Vyše 50 Ľudí Ročne." 09 Oct. 2016. Web. 14 June 2017. <<https://dennikn.sk/blog/dotacie-do-alobalu-usmrtia-vyse-50-ludi-rocne/>>.